

მეცნიერება

ქართული
ენოლოგიური



მ ე ც ნ ი ე რ ა ლ უ რ ი ზ ა ნ ე ლ უ რ ი ლ ე ბ ა

ციკაპულიარული მიწაჩილოვა

უფლად სამღვდელთა იმერეთის ეპისკოპოსის ლეონიდის ბლაღოჩინებისადმი 28 დეკემბრიდან 1900 წ.

სარწმუნო წყაროებისაგან შევიტყვე, რომ დიდის ხნიდან იმერეთის ეპარქიაში არსებობს არა თუ შესაფერი, არამედ ქრისტეს სარწმუნოების პირდაპირ წინააღმდეგი ჩვეულება მიცვალებულთა დამარხვისა. მიცვალებულნი რჩებიან დაუმარხავად ხუთი დღე და ზოგჯერ კიდევ უფრო მეტი ხანი, და ამ ხნის განმავლობაში სრულდება მიცვალებულთა ტირილი აღსავსე ფანისევალობით და თვალთ-მაქცობით. ჩვეულება, რომლის ძალით შემოსილი მღვდელი ვალდებულია იდგეს კუბოსთან და საცეცხლურის კმევით მიეკებოს მომტირალთ, რომელთაც წინ უძღვისთ მოხარეები, ამცირებს მღვდლის ხარისხს, მეორეს მხრით მღვდლის ასეთი საქციელი თითქო განონიერებას სდებს მიცვალებულის ამ გვარ თვალთ-მაქცურ ტირილს, ხოლო დატოვება მიცვალებულისა დამარხვის დღეს სახლში საღამომდე და ეკლესიაში მიცვალებულის სულის მოსახსენებელი წირვის შესრულება მარტო

მღვდლისაგან მიცვალებულის ჭირისუფალთა დაუსწრებლად (ეველანი რჩებიან მიცვალებულის კუბოსთან), არის დარღვევა ეკლესიური ჩვეულებისა და არ ეთანხმება დამარხვის წესრიგს, სადაც, სხვათა შორის, მიცვალებულზე მცირე ლიტის შესრულებისა სახლში, ნათქვამია: «ავასვენოთ გვაში მიცვალებულისა და წარვიდეთ ტაძარში». ამიტომ ჩემდამო რწმუნებული ეპარქიის სამღვდლოებეს აუცილებელ მოთხოვნადად უღკენ, ა) ეველანზე უწინარეს თვითონ სამღვდლოებამ უჩვენოს სამწესოთ კეთილი მაგალითი ამ შემთხვევაში და, როგორც თავიანთ ოჯახობათა რომელიმე წევრის ისე მახლობელი ნათესავების გადაცვალების დროს, დაუმარხავად არ გაუშვან მიცვალებული სამი დღის მეტი. შესამე დღეს გაასვენონ მიცვალებულის კუბო ეკლესიაში, აქ შესრულონ წირვა, და წირვის ბოლოს შესრულონ წესის აკება, მიანარონ მიცვალებული მიწას და არას დროს მიცვალებულის კუბოსთან არ აღსრულონ არც ერთი ის, რაც დღეს ეველანს ჩვეულებად აქვს მიცვალებულთა დამარხვის დროს; ბ) სამღვდ-

ლოებად უნდა გააკებინოს სამწესოთ მოძღვრების და ღვთის ვარსებობის — საუბრების შემწობით, მიცვალებულთა დამარხვის ქრისტიანული წეს-რიგი, კ) უნდა გააკებინონ, თუ რა წეს-რიგი აქვს დადგენილი ეკლესიას მიცვალებულთა დამარხვისათვის და დ) აკრეფო გააკებინონ, თუ რა მდგენად უჩიგო და შეუფურებელია, როცა ჩვენის ნებით ვცვლით ეკლესიის მიერ შემოღებულ წეს-რიგს ჩვენი გამოგონილი და სარწმუნოებრივ მნიშვნელობას მოკლებული წესებით. ჩემდამო რწმუნებული ეპარქიალური კანცელარია აცნობებს ამაგებს მ.მ. ბლადოჩინებს ცირკულიარულად და თან დასძენს, რომ ჩემ მიერ, ეპარქიის დახედვის დროს, სამრევლოთა გამოკითხვით შეკრებილი იქნება ცნობები შესახებ მისა, თუ რა მოიქმედა ამ საგნის შესახებ თითოეულმა მღვდელმა და ისინი, რომელნიც ამ საგნის შესახებ არ გამოჩენენ მუყათობას და ზარ-იქით მხედ იქნებიან, რომ ეს ძველი წეს-რიგი არ მოის-ზოს, ძლიერ სასტიკად დაჯარიმდებიან.

მთავრობის განკარგულებანი

უმაღლესი ბრძანება სამოქალაქო და სასულიერო უწყებას: კოლეჯ რეგისტრატორს დავით მაღალაშვილს და ახ. ექვთიმე ხელაძეს ებოძათ წმ. სტანისლავის ორდენები მე-3 ხარისხისა.

ტფილისის სასულიერო სასწავლებლის მასწავლებელს ტიტ. სოვეტნიკს ჯანაშვილს ებოძა კოლეჯსკი ასესორობა.

კოლეჯსკი ასესორობა დაუმტკიცდა ქუთაისის სასულიერო სემინარიის მასწავლებელს ჩოგოვაძეს.

უმაღლესი ბრძანება სასულიერო უწყებას:

უმალესად ებოძა ოქროს მედალი სტანისლავის ლენტით ტფ. მაზრის სოფ. ერთვისის წმ. გიორგის ეკლესიის მნათეს გლეხს შავიანიძეს.

ვერცხლის მედლები სტანისლავის ლენტებით: სოფ. რუისის (გურიის მაზრა) ფერიც. ეკლესიის მნათეს გლეხს გიორგი კოვლელაშვილს და იოხვისის (შორაპნის მაზრა) იოანე ნათლის-მცემლის ეკლესიის მნათეს გლეხს როსტომ ჩინჩალაძეს; წმ. ანას ლენტით სოფ. ჩქუმის (იმერეთის ეპარქია) მთავარ-ანგელოზის ეკლესიის მნათეს გლეხს ზურაბ კობალიანს; სტანისლავის ლენტებით: სოფ. კვალბეჩის (იმერეთის ეპარქია) ღვთის-მშობლის ეკლესიის მნათეს გლეხს მეთოდი გასვიანს და კაჩეთის (იმავე ეპარქიის) მთავარ-ანგელოზის ეკლესიის მნათეს გლეხს ქრისტესია ჭელიძეს.

უწმიდესი სინოდის განჩინება

2—9 აგვისტოს 1900 წ. მე - 3167 ნომრით, საადგომო ღია ბარათებზედ სადმითა გამოხატულებათა დაბეჭდვის შესახებ.

ბრძანებისამებრ მისის იმპერატორებითის უდიდებულესობისა, უწმიდესს უმართებულესს სინოდს ჰქონდა მსჯელობა ერთის საქველ-მოქმედო საზოგადოების შუამდგომლობის გამო იმის შესახებ, რათა მას მიეცემა ნება სააღდგომო ღია ბარათებზედ — საღმრთო გამოხატულებათა დაბეჭდვისა. ბრძანეს: განხილულ იქმნა რა ხსენებული შუამდგომლობა, უწმიდესი სინოდი ხედავს, რომ დაბეჭდვა სააღდგომო ღია ბარათებზედ საღმრთო გამოხატულებათა არ შეიძლება ნება-დართულ იქმნას, ვინაიდან ამ გარემოებას შეუძლია შეურაცხ ჰყოს კეთილ-მოწიწებითი გრძობა მორწმუნე მართლ-მადიდებელ ქრისტიანთა, რაის შესახებ დაიბეჭდოს საეკლესიო უწყებათა „ჟურნალში“.

დაიბეჭდა წიგნი „ჟამნი“ ხუცურის ქართული ასოებით. წიგნის ყიდვა შეიძლება ტფილისის საკაცო გრო საკრებულო ტაძრის მღვდელს ალექს. სვიმონაშვილს

ფასი 2 მ. და 15 კ.

მწყემსი



მე ვარ მწყემსი კეთილი: მწყემსმან კეთილმან სული თვის დაჰსდვის ცხოვართათვის. იოან. 10—11.
ჰპოვე ცხოვარი ჩემი წაწყმედული. მსრეთ იყოს სიხარულ ცათა შინა, ერთისათვის ცოდვილისა. ლუკ. 15—4.
მოვედით ჩემდა ყოველნი მამურალნი და ტვირთ-მძიმენი და მე განგისვენოთ თქვენ. მათ. 11—28.

№ 3

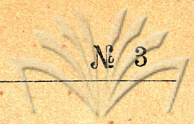
1883—1901

15 თებერვალი.

რედუქციისაგან.

ვინ არ იცის, რა სასარგებლო არის საზოგადოებისათვის ბეჭდური სიტყვა და რა აუცილებელს საჭიროებას უნდა წარმოადგენდეს მისი მუდმივი თვალ-ყურის დევნება ყოველი შეგნებული ადამიანისათვის? ეს ყველასაგან და ყველგან უკვე შეგნებული ჭეშმარიტება, მხოლოდ ჩვენში თუ არის ჯერ კიდევ სათუო და ნაკლებად ფესვ-გადგმული, თორემ მთელს დედა-მიწის ზურგზე, ველურ თემების მეტი, დიდი ხანია ბეჭდურ სიტყვას ყველა სიყვარულითა და თანაგრძნობით ეკიდება. ამის განსაკუთრებული მიზეზები ჩვენში სულ სხვაა, მაგრამ ჩვენ აქ ამის გამოკვლევას ვერ გამოვუდგებით. კიდევ მადლობა ღმერთს, რომ სულ უსასოო არა ვართ და

ჩვენი საზოგადოებაც ასე თუ ისე ეჩვევა კითხვას და თან-და-თან ითვისებს, უმრავლესობა თუ არა, უმცირესობა მაინც ამ ჩვეულებას, იმ ზომამდე, რომ ზოგს აუცილებელ მოთხოვნილებადაც დასახვია იგი. ბევრი მიზეზად ქონებრივ ხელ-მოკლეობას ჰაადის, მაგრამ იგი რაკ უნდა უკიდურესი იყოს, ხელს ვერ ააღებინებს ადამიანს ბეჭდურ სიტყვის თვალ-ყურის დევნებაზე. თავი და თავი მიზეზია მხოლოდ გონებრივი სიზანტე და ცნობის-მოყვარეობის მოღუნება. რამდენ უსათუქვლო რამეზე ეხარჯება ფული თვით ღარიბსაც-კი? მაგრამ ჟურნალ-გაზეთებზე დახარჯვას ფულებისას მაინც უმრავლესობა როგორღაც ზედმეტად უყურებს და გაურბის მეტის-მეტად. იმედია, თან-და-თან ეს ბნელი გაიფანტება და საზოგადოებაც მიეჩვევა უფრო მეტ დახმარების აჩენას ჟურნალ-გაზეთების მიმართ. ეს



კი ორნაირად შეიძლება: ვისაც წერა შეუძლია, წერისათვის დროს და შრომას უნდა იმეტებდეს, და ვისაც მხოლოდ კითხვა შეუძლია, იგი კითხვას არ უნდა იზარებდეს და დაკვეთით, ესე იგი მცირეოდენის წვლილის გაღებით, ხელს უწყობდეს გამოცემის საერთო საქმეს. ამნაირად, შეუმჩნეველის საშუალების დახარჯვით, საერთო მიზანს აღწევს საზოგადოება და წარმატებისაკენ გზას იკაფავს მეტის სიუხვითა და სიჩქარით. ეგებ ახალმა საუკუნემ ეს ახალი თვისება მაინც შეგვიძინოს და, რასაკვირველია, არ იქნება ურიგო...

ამასთან არ უნდა დაივიწყონ მკითხველთა, რომ ჩვენს საქართველოში მხოლოდ ერთად-ერთი ჟურნალია „მწყემსი“ დედა-ენაზე, რომელიც სხვადა-სხვა სალიტერატურო ცნობებს გარდა, მკითხველებს დრო-და-დრო აწვდის სარწმუნოებრივსა და ზნეობრივ გონების საზრდოს. ამისთანა შინაარსის ჟურნალები შეგნებულ ხალხში გავრცელებულია ყველგან და დიდ საჭიროებასაც შეადგენს; მაგრამ ჩვენში, სამწუხაროდ, ჰგონიათ, რომ ამისთანა შინაარსის ჟურნალების კითხვა ვითომ მარტო სამღვდელოების საჭიროებას და მოვალეობას უნდა შეადგენდეს!..

თუმცა ჟურნალი „მწყემსი“ არც ერთ ქართულს ენაზე არსებულ ჟურნალებს არ ჩამოუვარდება ხელ-მომწერლების რიცხვით, მაგრამ მაინც სასურველია მეტად მისი გავრცელება ჩვენს ხალხში. დამკვეთი ჟურნალისა შეიქნება თითქმის წვერი ყოველ წლობით იმ კეთილი მიზნის აღსრულების საქმეში, რომელსაც ეს ჟურნალი ემსახურება დაარსების დღიდან, და ამისათვის საჭიროა სულ სამი მანეთი!..

გულითად მადლობას ვუცხადებთ რა ჩვენს მუდმივ ხელის მომწერთა, რომელნიც დღიდან დაარსებისა ყოველ წლობით იწერენ „მწყემსს“, ვსთხოვთ მორჩილად ყველას დაგვეხმარონ ამ ორგანოს საერო წოდებაში გავრცელებაზე.

რედ. დკ. დ. დამასაძეძე.

იმერეთის ეპარქიის სამღვდელთაბის დეკრეტების კრება ქუთაისში 15 დეკემბერს 1899 წ.

გაგრძელება *)

15 დეკემბერს, შვიდ საათზე შეიკრიბნენ დეპუტატები და შეექმნათ გრძელი ბაასი ქალების სასწავლებელთან პანსიონის დაარსების შესახებ. სამღვდელოების კრება ძლიერ დააფიქრა მათი მეუღლების სიტყვამ. თითქმის ყველა თანახმა იყო იმ აზრის, რომ ამ სასწავლებელში სიარჯლი ძლიერ მოუხერხებელია მოსწავლე ქალთათვის, რადგან სასწ. ქალაქის განაპირას იმყოფება. ყველა კარგად რძობდა, რომ მოსწავლეთა ბინა, რასაკვირველია, სასწავლებლის ახლო სჯობს და პანსიონი, რასაკვირველია, საჭიროა განსაკუთრებით ქალების სასწავლებლისათვის, მაგრამ ამავე დროს დეპუტატები ძლიერ დაფიქრებულნი იყვნენ, რადგან პანსიონის დაარსებისათვის საჭირო ფული არა ჰქონდათ. სხვა ეპარქიებში როგორც თვით სამღვდელოებას, ისე მათ ეკლესიებს იმდენი შეიძლება აქვსთ, რომ ადვილად შეუძლიათ სხვა-და-სხვა წყაროებიდან ფულების შეკრება, მაგრამ ჩვენში ადგილობრივი საშუალებანი თითქმის აღარ არიან. 1899 წლის ბოლოს სამღვდელოების კრებამ ოთხი ათას მანეთამდე გამოიხატა ადგილობრივი წყაროებიდან დასაფარავად იმ ხარჯისა, რომელიც ითხოვებოდა ქალების სამ კლასიანი სკოლის ექვს კლასიანად გადაკეთებისათვის და დღეს, ამისთანა ადგილობრივი წყარო სრულეობით აღარ მოიხალება. ახალი მღვდელ-მთავრის პირველი წინადადების მიუღებლობაც აწუხებდა და აღონებდა ყველას და საშუალების უმექონებლობაც. მაგრამ დიდი ხნის ბაასისა და მოაფიქრებისა კრებამ გადასწყვიტა ისევ თავისი ჯიბიდან გადაიხადოს ექვსი წლის განმავლობაში ყოველ წლობით თითოეულმა თითო თუმანი პანსიონის სახლის ასაშენებლად. ეს შეგროვილი ფული თითქმის 35 ათას მანეთამდე შეადგენს. 35 ათასი მანეთის შეკრება და მეტისაც ადვილი საქმეა დიდ ეპარქიაში, სადაც შეიძლებული ეკლესიები არის ხშირად ან სადაც

*) იხ. „მწყემსი“ № 1—2. 1901 წ.

სანთლის წარმოების საქმე გაძლიერებულია, მაგრამ იმერეთის ეპარქია ყველა ამას მოკლებულია და ამისათვის, სამღვდლოების ასეთი განაჩენი სწორედ საქები და მოსაწონია მით უმეტეს, რომ თავის მწყემსთ-მთავრის წინადადებას პატივი სცა და ღირბი ჯიბიდან 35 ათას მანეთამდე შესწირა პანსიონის სახლის ასაშენებლად. ჩვენის ფრქვით, ადვილი მოსახერხებელია ეხლავე შეუდგენ პანსიონის სახლის აშენების საქმეს, მაგრამ დიდი მოფიქრება არის საჭირო, თუ სად აშენდეს ეს სახლი. პანსიონი, რასაკვირველია კარგია თვით სასწავლებლის გვერდზე, მაგრამ სასწავლებლის სახლიც არ არის მაინც და მაინც კარგ ადგილას და ამისათვის საჭიროა ყოველი მხრით გამოკვლეულ იქნეს ადგილი, სადაც უნდა აშენდეს პანსიონის სახლი.

მეორე დღეს სხდომის გახსნისათანავე კრებამ განიხილა ქუთაისის სასულიერო სემინარიის სამართველოის წინადადება, რომლის ძალით სამღვდლოებას ეთხოვებოდა, რომ მის საშუალებილამ 150 მანეთი დაენიშნა სემინარიის მოძღვრის მღვდლის ი. ბაკურაძისათვის, რადგან ამ უკანასკნელს არავითარი ჯამაგირი არ ეძლევა მოძღვრის თანამდებობისათვისო. ამავე წინადადებით სამღვდლოებისაგან ითხოვებოდა, რომ ას ოცი მანეთი დაენიშნათ სემინარიის ექიმის ბ. მ. ძნელაძისათვის საექიმო ლექციების კითხვისათვის სემინარიის უკანასკნელ ორ კლასში. სამღვდლოების კრებამ საშუალების უმექონებლობისა გამო უარი განაცხადა სემინარიის მოძღვრისთვის სასყიდლის დანიშვნაზე და რაიცა შეეხება ექიმისათვის 120 მანეთის დანიშვნას, თავის მხრით იმერეთის სამღვდლოებამ დაუნიშნა სამოცი მანეთი და სამოცი მანეთი მოითხოვა გურია-სამეგრელოის სამღვდლოებისაგან. უნდა მართალი ვსთვათ, რომ ცოტა არ იყოს, ამ საგანს ექვის თვალით უყურებთ. არ გვჯერა, რომ რომელიმე ექიმი განდეს თანახმა თორმეტ თუმნად ადვილად გასაგები ლექციები იკითხოს ექიმობაზე სემინარიაში. 1867 წლამდე ექიმობის სწავლება სემინარიებში სავალდებულო იყო სხვა საგნებთან ერთად და ჯამაგირიც ქონდათ დანიშნული ექიმებს. ბევრი ექიმი ისე ცუდათ ასწავლიდა ამ საგანს, რომ სემინარიელები ვერავითარ სწავლას ვერ იძენდნ და ამიტომ ბოლოს სრულიად მოსპეს ექიმობის სწავლება სემინარიაში. ბოლო დროს მიხვდნ შეცდომას. სემი-

ნარიელების ზარმაცობა და დაუღვერობა კი არ იყო მიზეზი ამ საგნის უსწავლელობისა, არამედ გულ-გრილად ხელის მოკიდება ექიპების მხრით. ზოგიერთ ექიმს საკმარისად მიაჩნია რომელიმე დაბეჭდილი წიგნი აიღოს და ამ წიგნიდამ უნიშნოს გაკვეთილები სემინარიის მოწაფეთა. ამისთანა სწავლებაზე, რასაკვირველია, ექიმს დიდი შრომა არ დასჭირდება, მაგრამ მოსწავლეებიც დიდ სარგებლობას ვერ გამოიტანენ. ექიმს კაი ლექციებით შეუძლია ექიმობის სწავლება საინტერესო საგნად გახადოს მოსწავლეთათვის, მაგრამ ამ შემთხვევაში მას მოელის შრომა და არ გვჯერა, რომ თორმეტ თუმნად ვინმე დათანხმდეს ამ საგნის სწავლებაზე; თუ რიგიანად იქმნება დაყენებული ჰიგიენის და ექიმობის სწავლება სემენარიაში, არა თუ თორმეტი თუმანი, სამასი მანეთიც ცოტაა და სამღვდლოელობაც არ უნდა მოერიდოს ამ ხარჯს, ოლონდ კი საქმე იქნეს რიგიანად დაყენებული.

(გაგტქლება იქნება)

აწიან თუ ზნა ქართველ-კათოლიკენი?

(ზასუსი ბ. სარუსხასი)

გაგტქლება *).

მისიონერთა მოხსენების გარეშეც, რომელ მოხსენებიდგანაც ჩვენ, რამდენადაც შესაძლო იყო, გამოვკრიბეთ ზემოთ დასახელებული ცნობები, არის კიდევ ფრიალ საგულისხმო საბუთი, რომელიც გვიმტკიცებს, თუ რამდენად წარმატებით ავრცელებდნენ კათოლიკეთა მისიონერები თავიანთ მოძღვრებას ქართველთა შორის. ეს საბუთი არის სია მოსწავლე ქართველთა რომის კოლლეგიაში 1633—1755 წ.წ. 1). ამ სიაში აღნიშნული დრო-

*) იხ. „მწყემსი“ № 23—24 1900 წ.

1) Sacerdoti Giorgiani alunni del collegio urbano (Registro degli alunno del collega urbano vol. I, dal 1633 al. 1753).

ის განმავლობაში მე დავითვალე 27 ქართველი მოწაფე. აქვე მოვიყვან ზოგი მათგანის სახელებს: 1) Andrea Mengrelo fu ricevuto 27 di Settembre 1643 an...gli aveva dato il principe di Mengrelia accio in Suo nome la presentassa al Papa. ეს მეგრელი სხვებთან ერთად საჩუქრად გამოუგზავნია პაპისათვის სამეგრელოს მფლობელს. 2) Michele Angelo figlio di Sciermasan e di Tamar, ambedue scismatici (ე. ი. შვილი მართლ-მადიდებელ მშობელთა), nato in Tiflis, in Giorgia 1686. 3) Solomon Giorgiano entro in collegio 1688 an. 4) Giuseppe Abessalomiani giorgiano. მშობლები მისი უკვე იყო cattolici di Tiflis 1703. 5) Giovanni figliodi Melechior (ე. ი. მალაქია) Gigananti, di mad re e fratelli cattolici, ma di genitori scismatici, entro in Coll. 18 giugno 1729. დედა და ძმები ამ მოწაფისა უკვე შეერთებთან რომის ეკკლესიას, მაშასკი არ უმტყუნებია მარლ-მადიდებელ სარწმუნოებისათვის ანუ დარჩენილა სხიზმატიკად, როგორც ჩვენს ეკკლესიას უწოდებს კათოლიკეთა ეკკლესია. 6) 1667 წ. სწავლობს კოლლეგიაში Petrus di Giorgio Giorgianno. ვიკმაროთ ეს სია, რომელშიაც ჩამოთვლილია ქართველი კათოლიკენი, რომელნიც სწავლობდნენ რომის კოლლეგიაში 1707 წლამდე. ჩვენ ხელთ გვაქვს კიდევ სხვა ბევრი ცნობებიც შესახებ ქართველებისა, რომელნიც სწავლობდნენ რომში შემდეგ წლებშიაც. მაგრამ იმ აზრის გასამტყუნებლად, ვითომ საქართველოში იყვნენ მხოლოდ სომეხი კათოლიკენი, საკმაოა გავიხსენოთ სახელები მეფეთა, ქათალიკოსთა, თავადთა ²⁾ და უბრალო ქართველ მკვიდრთა, რომელთაც მიიღეს კათოლიკეთა აღსარება. თითქმის ყველა წოდების წარმომადგენელთ ჰქონდათ მიღებული კათოლიკეთა სარწმუნოება, განსაკუთრებით იმერეთში,

²⁾ დავასახელოთ კიდევ ერთი „ერისთავი ანდაშევი“, ნათესავი მეფისა, რომელმაც მიიღო კათოლიკეთა აღსარება 1668 წ., როგორც ამას მწმობს საბუთი, რომელიც გავზავნილია რომში კაპუცინების მიერ. (არხ. P. F.).

გურიაში და სამეგრელოში³⁾, სადაც დიდის წარმატებით ვრცელდებოდა კათოლიკეთა აღსარება. მოწაფეთა სახელები რომში გვიჩვენებენ, რომ მოსწავლენი შედიოდნენ კოლლეგიუმში საქართველოს სხვა-და-სხვა კუთხეებიდან. ამ მოსწავლეთაგან შემდეგში ნიშნავდნენ მისიონერებს საქართველოში კათოლიკეთა აღსარების გასავრცელებლად. მხოლოდ მათი პირდაპირი ზედამხედველობით იბეჭდებიან წიგნები კათოლიკეთა აღსარების შინაარსისა სამწყსოთა სულიერი მოთხოვნილების დასაკმაყოფილებლად. ჯერ კიდევ 1683 წ. ბერნარდო ნეპოლიტანელი ტფილისში ადგენს ქართველ კათოლიკეთათვის დარიგებას სარწმუნოების შესახებ; შემდეგ მანვე შეადგინა ქართულს ენაზე კატეხიზმო, რომელშიც ჩაურთო მართლ-მადიდებელი აღსარების სწავლაც; რადგან შენიშნა, რომ სიმელო სარწმუნოებისა აგრეთვე შედგენილა წმ. მოციქულებისაგან. როგორც სჩანს, ეს წიგნი დანიშნული იყო მართლ-მადიდებელ ქართველთათვის, რომელთაც მიიღეს კათოლიციზმი. წიგნის წინასიტყვაობისაგან ჩვენ ვტყობილობთ, რომ ქართველი ზაალ ელიბეგი «primo cattolico e scolare de Fide Propaganda», ენის მკოდნე პირთაი აზრი წარმოუთქვამთ ამ წიგნის შესახებ, რომელიც შედგენილი ყოფილა თანახმად კათოლიკეთა სარწმუნოებისა. ასეთივე კატეხიზმო შემდეგში თარგმნა ლათინურიდან ქართულს ენაზე ქართველმა, ქ. გორის მცხოვრებმა, რომელიც აღზრდილი იყო რომში. ეს იყო დავით თულუქაშვილი, ხოლო მის წიგნს ეწოდება *Dottrina Christiana per uso missioni della Giorgia* ⁴⁾. 1629 წელს ქართულ-იტალიანური სლოვარის შედგენის დროს პაულინს სამსახური გაუწია ნიკიფორე ირბახმა—giorgiano monaco di S. Basilio.

³⁾ Les Theatins vinrent en Mingrelie l'an 1627. Ils y furent reçus comme medecins. Les theatins disent que le profit spirituel qu'ils ont dans ce pays--là est le baptême des enfant. Chardin. Voyage en Perse p. 88. იმერეთში 1671 წელს კაპუცინები ანგარიშობენ ასე მეტს ქართველ კათოლიკეთა.

⁴⁾ იგი თავის თავს უწოდებს „Giorgiano“.

ამ სახით, სჩანს, რომ არსებობდა ქართველ-კათოლიკეთა სამწყსოც, რომლის წევრნი სხვა-და-სხვა წოდებისანი იყვნენ, იყვნენ მოწაფეებიც ქართველ-კათოლიკეთაგან ფრანგების სასწავლებელში, მოიპოვებოდა აგრეთვე საეკლესიო—ღვთის-მსახურების წიგნებიც სამწყსოის საჭიროების დასაკმაყოფილებლად. განა ამის შემდეგ დასაჯერებელია, „ნამდვილი წყაროების“ აზრი, რომ საქართველოში მხოლოდ სომეხ კათოლიკენი იყვნენო⁵⁾ და „ცნობილია მხოლოდ ერთი საბუთი გავლენიან პირის შესახებ, რომელმაც მიიღო კათოლიკეთა აღსარებაო?“

ეხლა შევამოწმოთ ბ. სარუხანის მეორე „ნამდვილ წყაროებად“ აღიარებული საბუთი—მოგზაურთა მოთხრობანი. ბ. სარუხანი ჩვენ ბრალსა გვდებს, რომ ვითომ ჩვენ „ვიხსენიებთ რა ამ მოგზაურთა“, არ მოგვყავდეს „მათი ნამდვილი სიტყვები“. თუ როგორ ესმის ბ. სარუხანს „ნამდვილი სიტყვების“ მნიშვნელობის მოყვანა, ამას ჩვენ დაენახავთ შემდეგი მაგალითისაგან. ასახელებს რა იგი XVII საუკუნის მოგზაურის შარდენის მოთხრობას იმის შესახებ, ვითომ „მისიონერთ“ არა ჰქონდათ სასურველი წარმატება ქართველთა შორის—“ო, ბ. სარუხანი უპირდაპირებს ამ ადგილს „ნამდვილ სიტყვებს“ თითქო თვით შარდენისას სომეხთა შესახებ: „კათოლიკე სომეხთ, რიცხვით 400 კაცს, აქვს თავისი სამლოცველო“. ამ სიტყვებს იმ აზრით იხსენიებს ბ. სარუხანი, რომ სომეხ კათოლიკეთ ვითომც უკვე ჰქონდათ საკუთარი ე. ი. ცალკე ეკლესია,—აღბად(!) ეს ეკლესია აშენებული იყო კაპუცინების მოსვლამდე“. ბ. სარუხანი გვითითებს მეორე ტომის 79 გვერდს «Yoyage en Perse» du chevalier de Cherdin. სტატიის ავტორს დავიწყნია ეჩვენებია წელიწადი და ადგილი შარდენის მოგზაურობის გამოცემისა და ასეთი ცნობები კი ამ შემთხვევაში აუცილებლად საჭიროა, ვინაიდან ფრანკუზის

მოგზაურის შრომა გამოცემულია მისგანვე ამსტერდამში 1711 წ. ⁶⁾ და შემდეგ იგივე მოგზაურობა გამოსცა ირანისტმა Langlois პარიეში 1811 წ. არც დასახელებულ ტომში და არც თვით შარდენის გამოცემაში «Yoyage en Perse» არაფერი მოიპოვება მსგავსი ბ. სარუხანის მიერ მოყვანილი ციტატისა. ლანგლუას მიერ გამოცემულ შარდენის მოგზაურობაში, მართალია, ნამდვილად მოიპოვება აღნიშნული ცნობები კათოლიკე სომეხთა შესახებ. მაგრამ ბ. სარუხანმა გამომცემლის—ლანგლუას—სიტყვები მიაწერა მოგზაურობის ავტორს—შარდენს. აღნიშნული ციტატი თხზულებიდან კი არ არის მოყვანილი, არამედ თვით ლანგლუას შენიშენიდან და არც თვით ლანგლუა ფარავს, რომ ეს ცნობა კათოლიკე სომეხთა და იმათ სამლოცველოს შესახებ მას გადაცა ერთმა სომეხმა: „Les arméniens catholiques au nombre d' environ quatre cents ont une chapelle particulière. Un arménien m' a rectifié et traduit le nom des églises“⁷⁾. რასაკვირველია, „სომეხი“ სარწმუნო პირია, მაგრამ ამ შემთხვევაში მისი ცნობა, რომელიც ჩამატებულია ასი წლის შემდეგ შარდენის სპარსეთში მოგზაურობის გამოცემისა, არ შეიძლება მივაწეროთ შარდენს. ამ სახით, ფაქტი რომ 400 კათოლიკე სომეხნი იყვნენ და მათ აქვდათ სალოცველო (ეკლესია? ბ. სარუხანის სიტყვით), არ მტკიცდება „ნამდვილ წყაროთი“ მე-XVII საუკუნეში მოგზაურის ჩვენებით.

თუ გინდ შევამოწმოთ ამ მოგზაურის ჩვენება ქართველ მოსწავლეთა რიცხვის შემცირების შე-

⁶⁾ შარდენმა იმოგზაურა აღმოსავლეთისაკენ ორ გზის: ჰირეკლად 1664—1670 წ.წ., შერედ 1671—1677. თავისი მოგზაურობის ჰირეკლი ნაწილი იმან დასტამბა 1686 წ. და შემდეგში გამოსცა ხელ-ახლა 1711 წელს.

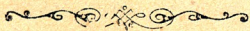
⁷⁾ Voyage de chevalier Chardin de Paris a Ispahan par L. Langlois, vol. II. Paris. 1811, p. 78—79. ეს ადგილი ამსტერდამის გამოცემაში არ არის. ეს შენიშვნა მოყვანილია დასამტკიცებლად ტექსტის ქართველთა და სომეხთა ეკლესიების შესახებ ტფილისში.

⁵⁾ თვით იგივე შარდენი, რომელიც ვითომც აღტაცებით იხსენიებს კათოლიკეთა აღსარების წარმატებით გაგრძელებას სომეხთა შორის, სწერს: J'ai déjà remarqué que les arméniens se sont toujours tenus à leur culte ancien. Yoyage... Amsterdam 1711, t. I, p. 156 et 170.

შესახებ (7—8) ტფილისის სამისიონერო სკოლა-
 Pater სერაფიმი 1671 წლიდამ ე. ი. როცა შარ-
 დენი იმყოფებოდა საქართველოში, აცნობებს პა-
 პას, რომ ქართველთა სკოლა ქართველ კათოლი-
 კეთათვის ხელახლად გავაღეთ და მასში ბევრი
 ბავშვები სწავლობენო: Ho rimesso dinuovo la
 scola di molti figlioli che l'anno passato, ci
 fu tolta per una persutione e insegnamo il gior-
 giano e l'italiano e il latino⁸⁾. ექვი არ არის,
 რომ ეს სკოლა, სადაც სწავლობდნენ ქართულს
 ენას იტალიანურ და ლათინურ ენებთან ერთად,
 დანიშნულ იყო ქართველთათვის და არა სომეხთა
 შვილებისათვის, წინააღმდეგ შემთხვევაში ძნელი
 გასაგებია, თუ რატომაა გამორიცხული სასწავლო
 საგნებიდამ სომხური ენა. სამი წლის წინად შარ-
 დენის მოსვლამდე მოსწავლეთა რიცხვი იყო
 25-მდე. შარდენს შეეძლო ცოტაოდნად შეემცი-
 რებია კაპუცინების მოღვაწეობის წარმატება, ვი-
 ნაიდგან მას არ მოსწონდა თავიანთ მემამულეთა
 საქციელი იმ პიროვნული ანგარიშების გამო,
 რომელმაც თავი იჩინა მათში საქართველოში.

ა. ხახანაშვილი.

(შემდეგი იქნება)



**ზნანაშვილი გიორგი წერეთლის სულის მოსახ-
 სენებლად დ. უვირილის ეკლესიაში.**

21 იანვარს, უვირილის მთავარ-მოწამეთა დავით
 და კონსტანტინეს ეკლესიაში, გარდაცვალებულის
 ჩვენის მოღვაწის გიორგი წერეთლის სულის მო-
 სახსენებლად შესრულებულ იქმნა წირვა. წირვის
 გათავების შემდეგ, ამ ეკლესიის წინამძღვარმა დეკ.
 დავით ლამბაშიძემ წარმოსთქვა შემდეგი მოკლე
 სიტყვა: „ძმანო ქრისტიანენო! სწორედ დღეს შეს-

⁸⁾ ანსივი „Propaganda Fide“.

რულდა ერთი წელიწადი, რაც ჩვენი ცნობილი
 მოღვაწე გიორგი წერეთელი გარდაიცვალა. იქ,
 სადაც ხალხი შეგნებულა, დიდის პატივისცემით
 იხსენიებენ თავიანთ მოღვაწეების დაბადების ან
 გარდაცვალების დღეს. ნეტავი იმ ხალხს, რომელიც
 თავიანთ მოღვაწეებს არ ივიწყებს, ნიდაგ ახსოვს
 იგინი და მათი სახელის ხსენებას ჯეროვანად პატივს
 სცემს. ვაი იმ ხალხს, რომელიც თავიანთ მოღვა-
 წეებს ივიწყებს და მათი ხსენება საქიროდ აღარ
 მიაჩნია. საზოგადოებას რომ კიდევ დაავიწყდეს
 თავიანთი მოღვაწეების ხსენება და სახელი მართლ-
 მადიდებელი ეკლესია მოვალეობად გვიდგენს, რომ
 წლის თავზე თავიანთ გარდაცვალებულთა, ნათესაე-
 თა, ნაცნობთა და მოყვასთათვის აღვაფლენდეთ
 ლოცვასა და ვედრებასა, რათა მათ უფალმან მია-
 ნიჭოს მიტევება ცოდვათა და დაამკვიდროს იგინი
 წიაღსა შინა აბრამისასა. ამისათვის ჩვენც მართლ-
 მადიდებელი ეკლესიის სწავლისამებრ შევევედროთ
 უფალსა, რათა მიუტევოს ცოდვანი ნებსითნი და
 უნებლიეთნი განსვენებულს ჩვენს მოღვაწეს გიორგი
 წერეთელს და მისი სული დაამკვიდროს, სადაც
 მართალნი განისვენებენ“.

შემდეგ ამ სიტყვისა გარდახდილ იქმნა პანაშ-
 ვილი. ხალხი ბლომად დაესწრო.

მანი ჩვენს სირცხვილს!

ვაქებ და ვადიდებ უველა იმ ხალხს, რო-
 მელიც არასოდეს არ ივიწყებს თავის მო-
 ღვაწე პირებს. ვაქებ და ვადიდებ უველას, რო-
 მელიც ღირსეულად იხსენიებენ თავიანთ
 წმადანებს. ჩვენი ხალხიც საქები და სადი-
 დებელი უოფილა ერთ დროს ამ საქციელით,
 მაგრამ დღეს იგი სრულებით აღარ ჰკავს ძველ
 წინაპრებს. დღეს ქართველობას აღარ ახსოვს
 აღარც თავიანთი მოღვაწენი და აღარც თავ-
 ვიანთ წმადანების ხსენებას ასრულებს გულით

და სულით.

18 იანვარს იყო დღე შესანიშნავი ჩვენი მკეთის თამარის გარდაცვალებისა. მოვიხსენებთ მისი გარდაცვალების დღე ჯეროვანად? მეგვედრეთ მას, რომ იგი ერთად წმიდა ნინოსა, ქეთევანის და შუშანიკთან შეიხი იუოს ჩვენთვის? სრულებით არა. ვასრულებთ მის ანდერძს: «გვედრებით ეოველთა, რათა ძარბადის კეთილსა შინა იფუნეთ მოძხსენებულ ჩემდამო». სამწუხაროდ უნდა ვსთქვათ: არა და არა... როდეს შევივინებთ ამ ჭეშმარიტებას? ჰასუსხის კება სწორედ ძნელია. მაგრამ ადრე თუ გვიან ჰასუსხის მკებელი ვიქმნებით ჩვენ, ჩვენო თანამოძმენო!..

დევ. დ. დამბაშიძე



ჩვეთა სასახარულო და სამწუხარო შთაბეჭდალებანი ევროპის სახელმწიფოებში მოკცაურობის დროს.

(გაგრძელება*)

ზანოეის გამოფენის დათვალიერება.



ამოფენაზე ჩვენ შევედით იმ ჭიშკრებიდან, რომელიც იყო გამართული ესრედ წოდებულ "შეთანხმების მოედანზე". ეს ჭიშკრები სამხრეთ დასავლეთის გამოფენის ყურისკენ არის. ამ ჭიშკრებში ერთ წაშს შეიძლება შევიდეს ცხრაასი კაცი და მისცეს კასირთ შესავლელი ბილეთები. ამ ჭიშკრებში მოთავსებული იყო ორმოცდა თვრამეტი კასსა. შესავალი ჭიშკარი სამია: ერთი დიდია შუაში და მასზე მორჩილი ორი აქეთ-იქით. დამლაშობით ელექტრონი ანათებდა ამ ჭიშკრებს და მეტისმეტად სასიამოვნო სანახავი იყო ხოლმე.

როგორც ეს ჭიშკრები, ისე სხვა მრავალი რამეები არიან მოწყობილნი ელისეის ველზე. შესავალით თუ არა იმ დიდ ალაყათის კარებში, თქვენ წინ იშლება მშვენიერი ბაღი, რომელშიაც აქაიქ მშვენიერი ქანდაკებანი დგანან.

გავედით თუ არა ამ ბაღიდან, ჩვენ გავეშურეთ მეორე მხარეს, სადაც მშვენიერად გამართულია ინვალიდების სასახლე. აქვე არის ჰატარა სასახლე. ამ სასახლეში იყო გამართული ისტორიული გამოფენა საფრანგეთის ხელოვნებისა. ეს სასახლე თავის მოწყობილობით თოთხმეტ მილიონად დამჯდარა. ხელოვნების ბევრი შესანიშნავი საგნებია აქ. შუა გული ზალა ამ შენობისა წარმოადგენდა სკულპტურის ნაწარმოებს. გვერდების გაღვრეიაზე იყო დალაგებული და გამოფენილი ძლიერ ძველი დროის იარაღები.

ჰატარა სასახლიდან შევედით ესრედ წოდებულ დიდ სასახლეში. დიდი სასახლე წარმოადგენს მშვენიერ და დიდებულ შენობას. ამ სასახლის შენობა დამჯდარა ოცდა ოთხი მილიონი ფრანკი (ფრანკი 37 კ. უდრის). გარეგანი კედლები შემკობილია სხვა-და-სხვა ძველი ტომების ხელოვნებით. ამ დიდ სასახლეში, სხვათა შორის, იყო გამოფენილი ხელოვნება ამ წესით: ბელგიის, ჰოლანდიის, ავსტრიის, იტალიის, რუსეთის, გერმანიის, პორტუგალიის, ნორვეგიის, ისპანიის, შვეციის, დანიის და შვეიცარიისა. მეორე გვერდზე იყო გამოფენილი ხელოვნება რუმინიის, ბოლგარიის, სერბიის, ვენგარიის, ავსტრიის, იტალიის, გერმანიის, ისპანიის, ინგლისის, ამერიკის შეერთებული შტატების და იაპონიისა. ერთი სიტყვით, ამ სახლებში გაიციობს მნახველი, თითქმის, ყველა ხალხის ხელოვნებას. აქ რუსეთის ხელოვნებათა შორის, დიდი ადგილი ეკავა ეკლესიების გეგმებს, ზატებს, შესამოსლებს და კანკელებს. საეკლესიო და საღმრთო ნივთები მრავალი იყო. ყველა სახელმწიფოების მხრით იყვნენ დანიშნულნი ქალები და კაცები, რომელნიც მნახველებთ უხსნიდენ ნივთების მნიშვნელობას და მათ ფასს. აქ წმიდა და საღმრთო ნივთების მეთვალყურეთ და მაჩვენებლად იყვნენ 5—8 ფრანკუზის ქალი რუსის ქალების ტანისამოსში გამოწყობილნი, რომელთაც არც ერთი სიტყვა რუსულად არ იცოდენ. რუსულ ენის ცოდნას ვინ დაეძებდა, რომ მათი ყოფაქცევა ამ

*] იხ. „მწყემსი“ № 22, 1900 წ.

საღმრთო ნივთებთან არ ყოფილიყო შეუსაბამო და მეტის-მეტად შესაწუხებელი ჩვენთვის, როგორც მოძღვრისათვის... იმ დალოცვილმა, ვილაცამ დააყენა ეს ქალები აქ, ნუ თუ სხვა რიგინი, ხნიერი დედა-კაცები ველარ ნახა პარიჟში, რომ დაეყენებია ამ საღმრთო ნივთებთან და არა ისეთები, როგორიც ჩვენ ვნახეთ?

სიდი იმპერატორი ალექსანდრე III.

ეს ხიდი სწორედ ერთი შესანიშნავი შენობათაგანია გამოფენისა. ამ ხიდის დათვალიერების დროს თქვენ გაოცდებით ხუროთ-მოძღ. ხელოვნებით. ეს ხიდი არის სენაზე გამართული სწორედ ერთ მშვენიერ ადგილას ელისეს ველზე, ინვალიდების სასახლის პირდაპირ. პირველი ქვა ამ ხიდის ბურჯში ჩაგდებულა რუსეთის იმპერატორის ნიკოლოზისაგან 8 ოქტომბერს 1896 წელსა, როცა იგი ბრძანდებოდა პარიჟში. ხიდი თუთხმეტი რკინის შეილდებით არის გადაყვანილი და ისე მალა არის მდინარეზე, რომ არც გემს და არც ნავებს სრულებით არ უშლის სიარულს. სიმძიმე რკინეული მასალისა არის ორი ათას ორასი ტონი (ტონი სამოცი ფუთია). ეს ხიდი მეტის მეტად შემკულია სხვა-და-სხვა ქანდაკებებით. ამ ხიდიდან პირდაპირ გზა მიდის ინვალიდების სახლისაკენ, სადაც არის დამარხული შესანიშნავი ნაპოლეონ პირველი. ამ ხიდის გაკეთება დამჯდარა ექვსი მილიონი ფრანკი და შემკობა სხვა-და-სხვა ვენჯლებით და ქანდაკებებით ერთი მილიონი. ამ ხიდიდან მნახველს ყურება არ მოწყინდება არც ერთ მხარისაკენ და ერთ-ჯერ ნახვის შემდეგ თქვენს თავში რჩება სამუდამოდ ის სურათი, რაც თქვენმა თვალმა ნახა აქ.

სენას მდინარის მარცხენა მხარე.

მარცხენა მხარეზე, სხვა-და-სხვა მშვენიერ სახანავების შემდეგ, თქვენ მიაღვებით სხვა-და-სხვა სახელმწიფოების ესრეთ წოდებულ პავილიონებს. მაგრამ მართალი რომ სთქვას კაცმა, ეს შენობები პავილიონები კი არა, დიდი სასახლეებია. როცა აყვებით ზევით მდინარე სენის მარცხნივ, პირველად ჩვენ მივაღვებით იტალიის პავილიონს. ეს პავილიონი ერთი მშვენიერი შენობათაგანია სხვა-და-სხვა სახელმწიფოების პავილიონებში. სამწუხაროდ ჩვენ კარები დაკეტილი დავგვხვდა, რადგან იტალიის მეფე ბოროტი კაცის ხელისაგან მოკლულ იქმნა

ამ დროს და სამელოვიარო ბაირალი ფრიალებდა ამ მშვენიერ შენობაზე.

იტალიის პავილიონის შემდეგ, იყო სათათრეთის პავილიონის სასახლე. ეს შენობა ძლიერ განირჩევიდა სხვა შენობათაგან და გარეგანი შეხედულობით არაფერი შესანიშნავი იყო. პავილიონი ორ სართულიანი იყო. ძირა სართულში იყო გამოფენილი სხვა-და-სხვა ხელოვნება თათრებისა და მიწის სხვა-და-სხვა მოსავალი. ამ პავილიონში ქონდათ გამართული წარმოდგენები, სადაც აჩვენებდნენ მნახველეთ მშვენიერ ბაღებს და შადრევანებს. მეორე სართულში ერთ კუთხეზე იყო გამართული ქრისტეს საფლავი და სხვა იერუსალიმის შესანიშნავი წმიდა ადგილები. აქ შესვლა უფასოდ არ შეიძლებოდა. ბილეთი ღირდა ერთი ფრანკი და თუმცა ძლიერ სამწუხარო იყო ჩვენთვის, რომ ჩვენი წმიდა ადგილების ნახვება გამოფენაზე თათრებს ეთავებინათ, მაგრამ მაინც შევედით და ვნახეთ ყველაფერი. თქვენ გაჩვენებდნენ ქრისტეს საფლავს თავის მორთულობით და კანდელებით იმ სახით, როგორც იერუსალიმში არის, დანარჩენ წმიდა ადგილებს და იესო ქრისტესაგან გოლგოთასკენ ჯვარის ზიდვას, ჯვარცმას და სხვა ისტ. მოთხრობებს დახატულს, აქვე ნახავთ ქრისტეს საფლავის კარებთან მდგომარე თათარს, რომელიც ფულებს ართმევს მლოცველებს. მეტად სამწუხარო იყო, რომ თათრებისაგან გესმოდათ ქრისტეს საფ. და მისი ვნების ისტ. მოთხრობა. ჩვენის აზრით, არავის მიუქცევია ყურადღება, თორემ არ მისცემდნენ ნებას ამისთანა წმიდა ადგილები წარმოედგინათ გამოფენაზე და ისიც თათრებს. ეს უფრო ეკუთნოდა სამღვდელოებს და არა თათრებს.

სათათრეთის პავილიონის შემდეგ იყო ამართული დიდი სამ-სართულიანი პავილიონი შეერთებული შტატებისა. ამ პავილიონის ერთი ნაწილი იყო დამყარებული სვეტებზე, რომელთაც ფეხი სენის მდინარის ნაპირზე ქონდათ დადგმული. სვეტების თაღზე ზემოთ იყო „კარეტა“, რომელშიაც შებმულია ოთხი ცხენი. ეს არის თავისუფლების სიმბოლო, რომელიც მოგზაურობს განათლების და წინმსვლელობისაკენ. პავილიონის შუა სახურავზე ამართულია მაღალი გუმბათი და ზემოთ არის ამერიკის დერბი, — არწივი გაშლილი ფრთებით, რო-



მელსაც ნისკარტით უჭირავს „ლენტი“, რომელ-
ზედაც დაწერილია: „ამერიკის შეერთებული შტა-
ტები“, პავილიონში ბევრი რამ კარგი სანახავია.
აქვე შეეძლო კაცს გაეცნო ოჯახის სხვა-და-სხვა
მოწყობილება: კარგი და უბრალო, რომლებსაც
არც მტვერი აფუჭებს და დიდხანსაც სძლებს. იქ,
სადაც მშვენიერი თალი იყო გადაყვანილი შესა-
ვალში, სდგას ცხენით ვაშინგტონის ქანდაკება. ღამ-
დამობით ელექტრონით იყო განათებული ეს პავი-
ლიონი. სიმაღლით პავილიონი წყლის პირიდან
ორმოცდა თერთმეტი მეტრი იყო (მეტრი ალაბ ნახე-
ვარია) და გუმბათის სიმაღლე ოცი მეტრი. ზემო
სართულში ირგვლივ იყო ძვირფასად მორთული
ოთახები ამერიკის სხვა-და-სხვა შტატებისა.

ამერიკის შეერთებული შტატების პავილიონის
შემდეგ იყო დანიის პავილიონი. ეს პავილიონი
როგორც გარეგნობით, ისე შინაგანი მოწყობილობით
არაფერი შესანიშნავი არ იყო. ამისათვის ჩვენ მალე
გამოვედით ამ პავილიონიდან. სხვა პავილიონების
დათვალიერება გადავდევით მეორე დღისთვის.

(შემდეგი იქმნება).



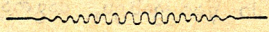
ვისაც გულს გიწყლავს უიმედობა

ვისაც გულს გიწყლავს უიმედობა,
წუთის სოფლიდგან ვინც არას ელი,
და სულს გიშფოთებს მოუსვენებლად
ურწმუნოების მწარე ნაღველი,
ვისაც აღარ გწამს ჭეშმარიტება,
სიმაართლეს ვინც არ ემსახურები,
ვინცა ცხოვრების გზაზედ უმიზნოდ
და უსაგნოდა დაიარები,
ვინაც უარყოფ დედა-მიწაზედ
კაცისა მალალს დანიშნულებას,
«ზნობა»-სა თვლი ცალიერ სიტყვად
და შეურაცხ-ყოფ მეცნიერებას,
გირჩევ: ტყუილად მიწას ნუ ტკეპნი,

წადი, სამარე ამოითხარე,
ჩაწეკი მაში შენ, ცოცხალ-მკვდარი,
და გულზედ მიწა გადაიყარე.
ან მტკიცედ გწამდეს, რომა სიცოცხლე,
ციური ნიჭი, ფუჭი არ არი,
რომა ცხოვრება როდია მარტო
ლხინი, ან კვენსა, ცრემლი, სიზმარი.
სიცოცხლე არის გონიერული სვლა
იმ მხრისკენ, სადაც მუდამ ნათელი
ბრწყინავს და სადაც აღმართულია
ჭეშმარიტების საკურთხეველი.
სიცოცხლე არის მუდმივი ღვაწლი,
მუდმივი წინ-სვლა, განვითარება;
ვინც გონიერულად ოფლს ღვრის და იღვწის
ბურთვ-მოედანიც იმასა რჩება.
ზეგარდმო მადლით ცხებული კაცი
მხოლოდ მოღვაწე კაცს ეწოდება,
ქება-ქებათაც იმას ეკუთვნის,
და მარტო მას აქვს სიცოცხლის ნება.
იგი თაყვანს სცემს მხოლოდ სიმაართლეს,
მუდამ დღე შეტრფის ჭეშმარიტებას
და შეძლებისა გვარად ასრულებს
კაცისა მალალს დანიშნულებას.
მხარში უდგია ის თვის მოძმეებს,
სულს უწყლავს მათი გულის ტკივილი,
და ებრძვის ერთად მათთან შეე-ბედსა,
როგორც ერთგული მამულის შვილი.
ასეთსა კაცსა ბრძოლისა ცეცხლში
ამხნევენს სხივი თვით უკვდავების,
და მას ცხოვრების გზაზედ წინ უძღვის
ნათელი წმიდა იდეალების.

ილ. ფერაძე.

1891 წ. ქ. კიევი.



ახალი ამბები და შენიშვნები.

1882 წლიდან არსებობს ტფილისის სასულიერო სემინარიასთან წმ. ანდრია პირველ-წოდებულის სახელზედ ღარიბ მოწაფეთა დამხმარებელი ძმობა. ამ ძმობას ძლიერ მცირე საშუალება აქვს და ვერ უწყევს დახმარებას ღარიბ მოსწავლეებს, რამდენადაც საჭიროება მოითხოვს. ამის გამო, როგორც „ივერია“ მოგვითხრობს, ხსენებული ძმობის კომიტეტის თავმჯდომარის სემინარიის რექტორის არქიმანდრიტის სტეფანეს შუამდგომლობით, მისმა მაღალ ყოვლად უსამღვდელოესობამ საქართველოს ექსარხოსმა ფლახიანემ ნება-ღართო, რომ რექტორის სადგომში ძმობის წევრთა და თანამგრძნობელთა კრება მოხდეს ამა 25 თებერვალს შუადღისას. იმედია, ქართველი საზოგადოებაც არ მოაკლებს თანაგრძნობას და ნივთიერ დახმარებას ხსენებულს ძმობას, რომელსაც აზრად აქვს შემწეობა აღმოუჩინოს სემინარიის ღარიბ მოსწავლეებს, ხოლო ამ მოსწავლეთა უმრავლესობას ქართველები შეადგენენ.

*
**

ტფილისის ვაჟთა პირველი გიმნაზიის ანგარიშიდან სჩანს, რომ წარსულ წელს გიმნაზიაში სულ 824 მოსწავლე ყოფილა. მთხოვნელი ყოფილა სულ 182 ბავშვი, ხოლო მიუღიათ—123 ბავშვი. გიმნაზიიდან გასულა 55 მოსწავლე და სწავლა დაუმთავრებია 43-ს. ეროვნობით მოსწავლენი ყოფილან: რუსი—355, სომეხი—219, ქართველი—140, თათარი—38, ებრაელი—34 და სხვა ეროვნებისა—50/0. ერთ დროს ამ გიმნაზიას ქართველი მოსწავლეების აღზრდა ჰქონდა სახეში, მაგრამ დღეს ესე ჩამოვრჩით ყველას უკან...

*
**

11 თებერვალს, ყვირილის სადგურზე დაემზადნენ პოლიციის მოსამსახურენი ყაჩაღების დასაჭერად, რომელნიც ბარგის მატარებლით მოდიოდნენ სალამოს ათი საათის ნახევარზე. ერთი დასჭრეს და ორი გაექცათ. დაჭრილს ბერდანკა წაართვეს, ხოლო მეორეს, რომელიც გაიქცა, სატყვარი. დაჭრილი ქუთაისში წაიყვანეს, მაგრამ სანამ აჯამეთში ჩავიდოდა, გადაიცივალა. მოკლული არის მელიტონ ჩხაიძე.

*
**

ზოგიერთ ჟურნალ-გაზეთებში გასაოცარ ამბებს კითხულობ კაცი.

როგორც ინდოეთის მთავრობის უკანასკნელ ანგარიშიდანა სჩანს, 1899 წელს 2,966 კაცი და-ღუპულა ნადირთაგან—ვეფხვისა, ლეოპარდისა, მგლისა, დათვისა, სპილოსა და სხვებისაგან, ხოლო 24,621 კაცი—შხამიან გველისაგან. ამ წელს ვაცი-ლებით მეტი ხალხი დაიღუპა შხამიან გველისაგან, ვიდრე წინა წელს, ამის მიზეზი წყალდიდობა ყოფილა. წყალდიდობის გამო გველები დაბალ ადგილებიდან მალლობებში ასულან, სადაც სოფლები მდებარეობს და მეტი ვნება მიუყენებიათ მცხოვრებთათვის. ინდოეთში გველი კაცს უფრო ვნებს, ვიდრე შინაურ საქონელს, ხოლო ნადირი, პირიქით, საქონელს ავლებს მუსრს. იმავე 1899 წელს ნადირთაგან დაიღუპა 89,238 სული შინაური საქონელი, ხოლო გველისაგან—9,449 სული.

*
**

სამხრეთ აფრიკაში, ტრანსვაალის ჩრდილოეთით, ეგრედ წოდებულ როდესიაში, მწერთა შორის ყველაზედ მავნებელი ერთის ჯიშის ჰიანჭველა ყოფილა, რომელსაც ადგილობრივ თეთრ ჰიანჭველას ეძახიან, რადგანაც თეთრი ფერი აქვს. ეს ჰიანჭველები საოცრად ანადგურებენ თურმე შინაურს ნივთებს, ხშირად მცხოვრები, სალამოზედ შინ დაბრუნებული, ამ ჰიანჭველებისაგან სახლში ყველაფერს გადახრულსა და შექმულსა ჰხედავს, ტანისამოსს, ავეჯს და სხვას. ბევრჯერ დილით ახლად გამოღვიძებულ კაცს ტახტთან წაღების ნაცვლად ლურსმები და ქუსლები-ლა დაჰხვდება ხოლმე. ეს მავნე ჰიანჭველები ძალიან უშლიან თურმე ხელს ამ ადგილში დასახლებასა და სოფლების გამრავლებას.





სწავლა და მეცნიერება ქრისტიანობრივ საზღვრებსა და ვითილ-ზნეობაზე.

ხმა მაცხოვრისა ეგვიპტის მწყემსისადმი.

«სახე მივეც თქვენ, რათა ვითარცა ესე მე გიყავ თქვენ, ვგრძობე თქვენცა ყოფდეთ». (იოან. 13, 15).

გაგრძელება *)

თავი 3 სიმდაბლე

1. მე ვამცნე ურიათა სრული ჭეშმარიტება: „მე არა ვეძიებ დიდებასა ჩემსა“ (იოან. 8, 50).



ამ სიტყვებიდან ისწავლე, მღვდლო, რომ შენ არ უნდა მისდევდე პირად დიდებას. გახსოვდეთ, რომ

*) იხ. „მწყემსი“ № 1—2 1901 წ.

შენ მარად უამ ჩემს დიდებას უნდა დაეძებდე. შენის სასახურის დროს უნდა გახსოვდე მხოლოდ მე, და არა მხოლოდ შენი თავი;—გარეშე ამის მთელი შენი მღვდელ-მსახურება იქნებოდა მითვისება ჩემის დიდებისა,—იმ დიდებისა, რომელიც მხოლოდ ჩემი საკუთრებაა და არა სხვისი ვისმესი. ჩემს დიდებას მე არავის დაუთმობ (ის. 48, 11).

თუ შენ ჩაუკვირდები ყურადღებით ყველა იმ ბარემოებათა და ხალხს, რომლითაც გარემოცული ხარ, ადვილად შეამჩნევ, რომ ის მღვდელი, რომელიც მხოლოდ პირად დიდებას მისდევს, ვერასოდეს ვერ მიალწევს კეთილის-მომქმედის სახელის მოხვეჭას. მე მიყვარს მთარველობის მონიჭება მდაბალ-თათვის. ყველანი, ვინც მისდევენ დიდებას, დაეცემიან და მათზედ ასრულდება ჩემი სიტყვა: „ყოველმან, რომელმან აღიმაღლოს თავი თვისი, დამდაბლდეს“ (ლოკ. 18, 14).

2. მე გაჩვენე თქვენ მაგალითი სასწავლად: როდესაც განვკურნე ჩემს წინაშე მუხლ-მოღრეკილი კეთროვანე, ვუბრძანე, რომ არავისთვის არ ეთქვა ეს („რქვა მას იესო, იხილე, ნუ რავის უთხრობ“ მატ. 8, 4). ასევე მოვექვეც ორ ბრმათა, რომელთაც აღუხილე თვალები („და მეყსეულად აღუხილნეს თვალნი მათნი, და შერისხნა მათ იესო და რქვა, იხილეთ ნუმცა ვინ უწყის“ მატ. 9, 30). ასევე მოვიქმედე მაშინაც, როდესაც აღვადგინე იაიროსის ქალი: თითოეულმა დამსწრემ მიიღო ჩემგან ბრძანება, რომ არავისთვის ეამბნა ამ სასწაულის შესახებ. (მარკ. V, 43). ეცადე შენც, მღვდლო, რომ დაფარო საიდუმლოდ ის, რასაც შეუქლია ხალხში სახელი გაგიგდოს.

ეს კიდევ ცოტაა. ჩემის სიყვარულისათვის შენ არ შედრკე და ყველას აღმოუჩინე ყოველ გვარი შემწეობა, ვინც უნდა იყვეს ის, თუმცა ეს შენი საქციელი ბევრს დამამცირებლადაც ეჩვენოს. მოიგონე, როგორ დავბანე მე ფეხი საიდუმლო სერობის დროს ჩემს მოწაფეებს, (იოან. 13, 14). ამ მაგალითთა შემდეგ რომელი კაცთ-მოყვარული მოქმედება დაგამდაბლებს შენ? შენის სასახურის დროს ნურასოდეს ნუ იტყვი უვარს ყველასთვის მოსამსახურეობაზე. გახსოვდეს, რომ მე მოვედ იმისთვის კი არა, რომ მე მემსახურებოდნენ, არამედ რათა ვმსახურებდი მათ (მატ. 20, 28). მე ყველას ვემსახურებოდი.

3. უკეთუ მე მნებავს, რომ შენ იყვე მოძულეებული და დავიწყებული ამა სოფლისაგან და მთავარნი ამა სოფლისანი არ განდობდენ თქვენ მსოფლიურ მალალ თანამდებობათა, ნუ სწუხარ ამისათვის. წარმოიდგინე ჩემი კერძო ცხოვრება, რომელსაც ვატარებდი ოცდა ათ წლამდე. მე ხომ მაშინ არ გამოვდიოდი საზოგადო ასპარეზზე, არც საქადაგებლად, არ ვიძენდი მოწაფეებს, არ ვასრულებდი სასწაულებს, სოფელი ისე მიცნობდა, როგორაც უბრალო ღურგლის შვილს («ანუ არა ესე არსა ხუროსა მის ძე?» მათ, 13, 55). ამ მკუდრო ცხოვრების დროს რამდენი დიდება შევსწირე ზეციურ მამას? ამ დიდებას შენ ნათლად იხილავ;— მას შენ ნახავ დაუსაბამო ქვეყანაში.

ამ რიგად დავიწყების უფსკრულში ჩაფლულსაც შეგვიძლება შენი გული დაამყარო სიმშვიდის წიაღზე. ადამიანის გონება ძნელად წარმოიდგენს, თუ რამდენად ხელს შეუწყობ ჩემის დიდების გავრცელებას კეთილი საქმეებით, ღმობიერი და მშვიდი გულით. გახსოვდეს, რომ მე არაფერს არ ვსაჭიროებ. მაგრამ ამასთან ისიც გახსოვდეს, რომ მე მადიდებს მხოლოდ ის, ვინც ყოფს ნებასა ჩემსა.

4. როდესაც ჩემის სასწაულებით აღტაცებულს ხალხს უნდოდა ჩემი მეფედ დასმა, მე მაშინვე მივეფარე მათგან და წავედი მარტოდ მთებზე («იესო გულის ხმა ყო, რამეთუ მოვიდოდეს წარტაცებად, რათამცა ყვეს იგი მეფედ და განეშორა და წარვიდა მთად იგი ხოლო მარტო» იოან. 6, 15). ახლა იფიქრე: შეგეფერება ამის შემდეგ, რომ აღმატებას სცდილობდე და თავმოყვარულად ეტანებოდე თანამდებობასა და წარჩინებას ჩემს ეკლესიაში? თუ მე მნებავს შენი წარჩინება, ისეც გიყოფ მე ამას. ჩემის ნებით აღგამაღლებ: «მე ვარ, რომელმან აღადგინის ქვეყნისაგან გლახაკი და სკორეთაგან აღამაღლის დაერდომილი» (ფსალ. 112, 7).

მე ვსთქვი: ისწავეთ ჩემგან, რამეთუ მშვიდ ვარ და მდაბალი გულითა» (მათ. 11, 29). ეს მცნება სიმშვიდისა იყავნ შენთვის უპირველეს ყოველთა

მცნებათა. სიმდაბლე გულისა—ეს ის სიმდაბლეა, რომელიც მე მიყვარს, რომელსაც ვერც ერთი სასუცოდელით ვერ იყიდით, თუ არა სიმდაბლე, ყოველი შენი გარეგანი დარბაისლობა იქნებოდა მხოლოდ ერთი სიყალბე და პირმოთნეობა. გარეგანი ზრდილობა იქნებოდა მხოლოდ ფარდა სიამაპარტავნისა. ეცადე, რამდენადაც შეგიძლია, რომ სცან თავის თავი: გაითვალისწინე რამდენი ნაკლი არსებობს შენში, რა მძიმე ცოდვები გაწევს. ასწონდასწონე მთელი სიავე, რაც გიმოქმედნია შენს ცხოვრებაში. იმ ნაკლს, რომელიც დაინახე შენში, მიუმატე იგიც, რომელიც კიდევ ვერ შეგიმჩნევია შენის სიამაყისა გამო. ამას მიუმატე ის ურიცხვი შეცდომები, რომლებსაც შენ ჩაიდენდი, რომ მე არ გფარვიდე ჩემი გულ-მოწყალეობისა გამო. მი აქციე ყურადღება იმასაც, რომ შენ არაფერი არა გაქვს ისეთი, რომელიც შენს საკუთრებას შეადგენდეს. შენი საკუთრება არ არის არც ერთი სიკეთე, არც სულიერი, არც ხორციელი, არც ბუნებრივი, და არც ზეციური. შეიძლება ვსთქვათ, რომ შენ ხარ «არა რა», თითქმის კიდევ მეტი: შენ არც ისეთი „არა-რა“ ხარ, რომელშიაც ცოდვა და სიავე არ ბუდობდენ.

ამ ღრმა თვითცნობიერების მეოხებით ეცადე ჩააქრო შენში ამპარტავნება, და დაამყარო სიმდაბლე. მხოლოდ მაშინ იქნები აღჭურვილი იმ ჭეშმარიტი სიმდაბლით, რომელიც უნდა ისწავლო ჩემგან. თუ ამ გვარი სიმდაბლე არ გამკობს, ყოველი შენი ქველ-მოქმედება უსაფუძვლო იქნება.

(გავრძელება იქნება).



საეჭვო კითხვების განმარტება.

კით. ორი მღვდელია მწირველი და ორივენი თავიანთი გარდაცვალებულის მწირველნი არიან. მოხსენების დროს ასამაღლებელში ორივემ ცალ-ცალკე უნდა მოიხსენოს, თუ ერთმა უპირატესმა?

მიგ. ყველა გარდაცვალებულნი ერთმა უპირატესმა მღვდელმა უნდა მოიხსენოს.

კით. შეუძლია თუ არა მღვდლად კურთხევა იმ პირს, რომელიც ფრანგის აღსარების ქალს შეერთავს ცოლად?

მიგ. შეუძლია, თუ სხვა აღსარების ქრისტიანის ქალი მართლ-მადიდებელ სარწმუნოებას მიიღებს.

კით. „უფალო ღაღადყავის“ გალობის და კითხვის დროს საჭიროა თუ არა კმევა, და თუ არა, რატომ ასრულებენ?

მიგ. ალბად უცოდინარობისა გამო.

კით. როცა დიაკონი იტყვის ამბიონზე: „აღსდგინ მეუფეო წმიდაო გვაკურთხენ“ სანთელი უნდა ექიროს ხელში, თუ არა?

მიგ. სანთელი უნდა დაიკავოს ხელში, როცა მთავარი მღვდელს მიუძღვის წინ კმევის დროს.

კით. მოგეხსენებათ, რომ ზოგიერთი პირნი გვაძლევენ მიცვალებულის ორმოცი წირვისათვის—40 მანეთს. ერთმა მღვდელთაგანმა მიიღო ოთხი პირისაგან საორმოცო წირვისათვის ორმოც-ორმოცი მანეთი თითოსაგან. შეიძლება თუ არა იმ ოთხ პირს ერთ დღეს ერთად უწიროს მღვდელმა? და თუ უწირა—რამდენ ნაწილად დაეთვლება თითოს?

მიგ. თითოეულს მთელს წირვად.

კით. კამილაკვა ანუ სკუფიო რა დროზე უნდა დაიხუროს ანუ მოიხადოს მღვდელმა წირვისა და მიცვალებულის ანდერძის აგების დროს?

მიგ. წინეთ განმარტებაში მონახეთ ამის მიგება.

კით. მღვდელს შეუძლია თუ არა, ადგილობითი ბლალოჩინი დაითხოვოს და სხვა, უმახლობელეს ბლალოჩინთან გადაირიცხოს თავი?

მიგ. მღვდელს მთავრობის ნებადაურთველად არ შეუძლია და ისიც მაშინ, თუ საპატიო მიზეზია.

კით. მთავარ დიაკონს შეუძლია თუ არა მღვდლის ნება-რთვით სოფელში ნაკურთხი წყალი ატაროს და სახლები აკურთხოს და აგრეთვე მღვდლის დაუსწრებლად აღაპი აკურთხოს?

მიგ. არ შეუძლია.

კით. შეუძლია თუ არა მღვდელს დაითხოვოს სამსახურში გამოუცდელი და წერა-კითხვის სუსტად მცოდნე მედავითნე სამსახურიდან?

მიგ. განწესებული მედავითნის დათხოვნა მღვდელს არ შეუძლია მღვდელ-მთავრის ნება-დაურთველად.

კით. შეუძლია თუ არა მღვდელს, ორ მიცვალებულს ერთად აუგოს ანდერძი?

მიგ. შეუძლია.

კით. კალენდარში შენიშნულია და ჟამშიაც უქმედ ითვლება 24 ივნისი და 1 ოკტომბერი, ხოლო ზოგიერთი ჩვენი თანამოძმენი არ უქმობენ ამ დღეებს.

მიგ. ალბად არ იციან, თუ არ უქმობენ, თორემ უქმედ სწერია და წირვა-ლოცვაც მიუცილებლად უნდა აღასრულონ ამ დღეებში.

კით. უკანონოდ შობილმა ჯვარი დაიწერა ქალზე, იმათი შვილები როგორ უნდა ჩაიწერონ მეტრიკაში?

მიგ. იმ გვარად ჩაიწერება, რა გვარადაც არის ჩაწერილი ის, ვისაც დაებადნენ ისინი.

ჩედაქციის პასუხი.

მასწ. ს. ჯან—ას. იმ პირთ, რომელთაც ორივე გამოცემა ეთმობა სამ მანეთად, პრემიები არ ეგზავნებათ.

მღ. გ. ჯან—ძეს. თქვენ კი არ დაგაკლდათ, არამედ ჩვენ, რომ თქვენგან არა მიგვიღია რა. აქნობამდისინაც რომ აგრე მოქცეულიყავით, კაგრს იზამდით, რა გაეწყობა! ღმერთმან შეუნდოს მისი შეცოდებანი და სამი მანეთის ზარალი არას იზამს.

მღ. დ. სარ—ძეს. ნუ თუ ასე შორს არის თქვენგე სიღნაღი, რომ არასოდეს არ მოგიხ-

დათ ამ ქალაქში მისვლა? ვეცდებით, როგორმე აგისრულოთ თხოვნა.

მდ. კვ. ხანქლას. სულით და გულით თანაგრძნობა და მწუხარება გამოიწვია თქვენმა წერილმა. მაგრამ თქვენ, როგორც მოძღვარს, სიმხნე გმართებს. ჭირი მართალთაო, ხომ გაგიგონიათ. ხშირად წარმოიდგინე ხოლმე ჩვენი სტუმრული ცხოვრება ამ ქვეყანაზე, გაერთეთ კარგი საკითხავებით და თქვენი მოვალეობის აღსრულებით მაცხოვრის სიტყვისამებრ. ამ საშუალებით თქვენ გამხნევდებით და მწუხარება აგზორდებათ.

აფ. სტ. შალ—ქეს. დიდის კმაყოფილებით ვასრულებთ თქვენს თხოვნას. თქვენს დასაც გაეგზავნება „მწყემსი“ ქუთაისში.

დ. ტერ-დავითაძეს. ისე უპატიოსნოდ იქცევიათ ზოგიერთი წიგნების გამყიდველნი, რომ თითქმის ნაღობა დაგვიკარგეს ყველა იმ პირებზე, რომელთაც დაახლოვებით არ ვიცნობთ. წიგნების გამყიდველებს ნაცვლად 20% პრემიისა, საუმჯობესოდ მიაჩნიათ სულ მთელი ფასი წაიღონ და მიაქვსთ კიდევ!.. საუმჯობესოა ჩვენთვის 30% დაუთმოთ, მაგრამ ნაღდ ფულზე და არა ხელ-აღებით.

ქ-ნს მისს ვგრძობს. რამდენადაც სამწუხაროა ჩვენთვის ჩვენი ქართველი ქალებისაგან ქართული ენის დავიწყება, იმდენად სასიხარულოა თქვენ, ინგლისელი ქალისაგან აგრე კარგად ქართული ენის შესწავლა. დიდად ვისიამოვნეთ თქვენი წერილით. წარმოიდგინეთ ჩვენი გაკვირება: ინგლისელ ქალს „მწყემსი“ საინტერესო საკითხავად მიგაჩნიათ და ფულს იგზავნებით მის დასაკვეთად მაშინ, როცა ზოგიერთი ჩვენი «წარჩინებული» მოძმენი არარად სთვლიან ამ გაზეთს!

რამს (იტალიაში) მ. თამარაძის. დიდათ გმადლობთ თქვენი მოკითხვისა და თანაგრძნობისათვის. მეც ძლიერ ვწუხვარ, რომ თქვენ რომში ვერ გნახეთ აგვისტოს თვეში. იმედი გვაქვს დაგვეხმარებით ხოლმე საჭირო ცნობების შესაკრებად მანდაურ არხივებში ჩვენი ქვეყნის და ხალხის შესახებ.

მოდ.-მოდვას მდ. ნ. ჩ—ნს. თქვენ იწერებთ: „ამ წლის ფულს ვგზავნიო“. მაგრამ დაგვიწყნიათ, რომ წარსულ წელში ერთი მანეთის მეტი არ შემოგიტანიათ. ორი მანეთი წარსული წლის ანგარიშში მივიღეთ და თუ მარტის პირველს არ შემოგიტანიათ ორი მანეთი, მერე გაზეთი აღარ გამოგეგზავნებათ.

მდ. ერ. ჯიბლაძეს. ვის მიეცით წარსული წლის ჟურნალის ფული? გთხოვთ გვაცნობოთ ღია წერლით.

ბ. ი. ისაკაძეს. საინტერესოა ბიოგრაფიული შენიშვნები მღვდელს ავალიანზე, მაგრამ მის სიცოცხლეში დაბეჭდვა რალაცა მოუხერხებლად მიგვაჩნია და ამისთვის არ იბეჭდება.

ზ ი ნ ა ა რ ს ი :

ოფიციალური განყოფილება: ცირკულიარული მიწერილობა ყ-დ სამღვ. იმერეთის ეპისკ. ლეონიდისა ბლალაჩინებისადმი 28 დეკემბრიდან 1900 წ.—მოაფრობის განკარგულებანი — უწმ. სინოდის განჩინება.

საილტმაკატურო განყოფილება: რ. ქციისაგან. —იმერეთის ეპარქიის სამღვ. დეპუტ. კრება ქუთაისში 15 დეკემბერს. —არიან თუ არა ქართველ-კათოლიკენი? —პანაშვილი გიორგი წერეთლის სულის მოსახსენებლად დ. ყვირილაში. —ვაი ჩვენ სირცხვილს! დეკ. დ. ლამაზიძისა. —ჩემი სასიხარულო და სამწუხარო შთაბეჭდილებანი ევროპის სახელმწიფოებში მოგზაურობის დროს. —ვისაც გულს გიწყლავს უიმედობა, (ლექსი) ილ. ფერაძისა. —ახალი ამბები და შენიშვნები.

სწავლა და მცნეიკება ჭრისტიანოზიკის სარწმუნო და კითხვაროზიკა: ხმა მაცხოვრისა ეკკლესიის მწყემსისადმი. —საეკვო კითხვების განმარტება. —რედაქციის პასუხი.